

Autoreferat

1. Imię i nazwisko: Joanna Andrzejewska

2. Dyplomy, stopnie naukowe:

1996 – tytuł magistra filologii szwedzkiej, Katedra Skandynawistyki, Wydział Neofilologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, na podstawie pracy magisterskiej pt. *Fackspråk – jämförelsestudium av svensk och polsk ekonomisk och juridisk terminologi*, napisanej pod kierunkiem prof. Sławy Awedyk

2003 – stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa stosowanego, Instytut Lingwistyki Stosowanej, Wydział Neofilologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Aufforderungen in den deutschen und polnischen Werbespots. Eine pragmlinguistische Analyse*, napisanej pod kierunkiem prof. Izabeli Prokop, recenzowanej przez prof. Zofię Bilut-Homplewicz oraz prof. Józefa Darskiego

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych:

od 2004 do dziś, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu na stanowisku adiunkta w Pracowni Badań Ludologicznych Instytutu Lingwistyki Stosowanej;

2012-2014, Politechnika Koszalińska na stanowisku wykładowcy w zakresie dydaktyki języka szwedzkiego w Zakładzie Badań nad Literaturą i Kulturą Angielską Instytutu Neofilologii i Komunikacji Społecznej;

2007-2009, Wyższa Szkoła Zawodowa Kadry dla Europy w Poznaniu na stanowisku lektora oraz Kierownika Studium Języków Obcych;

2004-2005, 2013-2014, Wyższa Szkoła Języków Obcych w Poznaniu na stanowisku lektora języka szwedzkiego;

1998-2003 Studia doktoranckie w Katedrze Glottodydaktyki i Translatoryki UAM w Poznaniu.

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 ze zm.):

a. Tytuł osiągnięcia naukowego:

Wirklichkeitswahrnehmung im Lichte des kulturellen Relativismus. Eine trilateral-linguistische Studie des Deutschen, Polnischen und Schwedischen.

b. Autor, tytuł publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa:

Joanna Andrzejewska, *Wirklichkeitswahrnehmung im Lichte des kulturellen Relativismus. Eine trilateral-linguistische Studie des Deutschen, Polnischen und Schwedischen*, Hamburg 2017, Verlag Dr. Kovač, 253 strony, ISBN 978-3-8300-9567-5

c. Omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania:

Celem rozprawy *Wirklichkeitswahrnehmung im Lichte des kulturellen Relativismus. Eine trilateral-linguistische Studie des Deutschen, Polnischen und Schwedischen* jest wykazanie wpływu kultury na postrzeganie rzeczywistości. Rzecz dotyczy w szczególności roli, jaką w tym względzie odgrywa język i jego komunikatywna funkcja. Teza postawiona w pracy brzmi: rzeczywistość nie istnieje w pełni obiektywnie i „sama w sobie”, lecz stanowi konstrukt struktur językowych, warunkujących jej (subiektywne) postrzeganie.

We wstępnych rozdziałach książki zaprezentowane zostały wybrane teorie, głoszące kulturowy, a zwłaszcza językowy konstruktywizm. Przywołana została metodologia „przewrotu kopernikańskiego”, wypracowana przez Immanuela Kanta w jego metodycznym racjonalizmie. Istotą przewrotu kopernikańskiego jest przekonanie o dominacji podmiotu z jego apriorycznym wyposażeniem wobec rzeczywistości „samej w sobie”. Oparta na aprioryzmie metodologia stanowi mocną podstawę do zrozumienia człowieka oraz jego relacji z otoczeniem. Jej silny wpływ zaznaczył się w poglądach teoretyczno-językowych Wilhelma von Humboldta, według którego słowa oraz struktury językowe nie są odpowiedzią na bodźce ze świata zewnętrznego lecz płyną z wnętrza podmiotu oraz stanowią „Tätigkeit des Geistes”. Także Mazurkiewicz-Sokołowska podkreśla istotną wartość „funkcjonalnej architektoniki” mózgu, czyli funkcjonalnej integracji mózgu oraz efektywnej komunikacji pomiędzy poszczególnymi jego obszarami

(por. Mazurkiewicz-Sokołowska 2006). Wspomniany pogląd Humboldta znalazł swoją pogłębioną kontynuację w symbolizmie Ernsta Cassirera, twórcy jednej z XX-wiecznych koncepcji kultury. Język jest w systemie Cassirera jedną z „form symbolicznych”. Zgodnie z tą metodologią „język nie wkracza do świata gotowych przedmiotów”, lecz jest „miejscem tworzenia przedmiotów” (por. Cassirer 1985). W wyniku wewnętrznej aktywności człowiek tworzy symbole, będące autonomicznymi twórcami, wykazującymi nikiłe powiązanie z „substancjalnym” światem (por. Cassirer: tamże).

Podobne intencje metodologiczne wykazuje kulturowy relatywizm rozwijany głównie w Stanach Zjednoczonych. Istotnym wątkiem relatywizmu kulturowego jest relatywizm lingwistyczny rozwijany w latach 20-tych i 30-tych ubiegłego wieku głównie przez Edwarda Sapira oraz Benjamina L. Whorfa. Warto przytoczyć tu sformułowanie Whorfa niezwykle przydatne dla dalszych rozważań prowadzonych w rozprawie habilitacyjnej: „Dochodzimy tu nowej zasady relatywizmu: postrzegający nie utworzą sobie tego samego obrazu świata na podstawie tych samych faktów fizycznych, jeśli ich zaplecza językowe nie są podobne lub przynajmniej porównywalne” (por. Whorf 1963). Uwagi powyższe stanowią treść rozdziału drugiego przedstawianej rozprawy, zatytułowanego *Die philosophischen Voraussetzungen der kulturellen Wahrnehmung*.

Kolejny, trzeci rozdział pracy dotyczy kategorii kultury oraz prób jej definicji. Kultura stanowi bowiem, jak już wspomniano, swoisty punkt wyjścia postrzegania i definiowania otaczającego nas świata i rzeczywistości. Definiuję w nim pojęcie kultury z punktu widzenia różnych dziedzin badawczych, koncentrując się jednakże na podejściu filozoficznym. Tutaj szeroko opisane zostały wywody Ralfa Konnersmanna (por. Konnersmann 2008), dotyczące po części krytyki kultury, która ma tysiąc twarzy i jest wszechobecna. Według badacza kultura mieści się w kręgosłupie człowieka, co umożliwia mu całkowicie podświadome stworzenie powiązań pomiędzy nim a jego społecznym otoczeniem (por. Konnersmann 2010). Konnersmann twierdzi dalej, iż pojęcie kultury zmienia się widocznie i stale. Zgodnie z poglądem Schwemmera natomiast z filozoficzno-kulturowego punktu widzenia kultura odnosi się z jednej strony do ludzkiego działania (por. Schwemmer 2005). Nasze autokreacyjne działanie uwypukla się w pewnych momentach, w których z podtekstem obcości reagujemy na to, co nas w konkretnej sytuacji spotyka. Z drugiej strony kultura może być traktowana artefaktycznie, w ramach którego to ujęcia określa się kryteria dla dzieł i dóbr kultury unaoczniające powody, dla których uznane one zostały za przedmioty kulturowe. Po trzecie zaś

Schwemmer objaśnia w kontekście kultury formy, które instytucjonalizują życie i działanie ludzi w konkretnych społecznościach.

W drugiej części rozdziału kultura przedstawiona została jako pojęcie transdyscyplinarne z m.in. takimi kategoriami jak sztuka, muzyka, literatura, gospodarka rolna czy kultury bakterii (por. Nünning 2013). Akcentuje się w tym miejscu zachowania człowieka oraz jego postawy wobec otoczenia społecznego. Podobnie postrzega kulturę Bolten, umieszczając powyższe i inne kategorie w znanym schemacie (por. Bolten 2001). Kultura stanowi w nim centrum, wokół którego mieszczą się i funkcjonują liczne przejawy życia społecznego od sztuki i kultury duchowej, przez uwarunkowania codziennego życia po religijne rytuały. Zajął się w tym miejscu kulturą jako pojęciem wielowarstwowym w ujęciu Fuchsa (por. Fuchs 2008), który przedstawia kulturę jako wahadło pomiędzy skrajnościami, takimi jak asymilacja i podporządkowanie a szacunek wobec pluralizmu, otwartym dialogiem a nacjonalistycznym odgradzaniem się, harmonią a konfliktem czy też integracją a wykluczeniem. W tym kontekście, podobnie jak u Assmann (por. Assmann 2008), u której kultura opiera się na kolektywnej tożsamości oraz kolektywnej pamięci, pojęcie to ma istotny wpływ na przedstawienie, postrzeganie i rozumienie otaczającej człowieka rzeczywistości.

Kultura nie może być postrzegana w oderwaniu od interkulturowości, czego dowodzę w rozdziale czwartym rozprawy. Podobnego zdania są Wimmer (2005), Hofstede/Hofstede (2007), Bolten (2001) czy Thomas. Mówiąc za Thomasem (por. Thomas 1999, 1993), dane standardy kulturowe mogą różnić się całkowicie od standardów innego kręgu kulturowego oraz mogą nieść w sobie odmienne znaczenie. Nabywane są one w procesie socjalizacji, który jedynie w obrębie własnej kultury przebiega podświadomie. Standardy kulturowe są to, cytując dalej Thomasa, wszystkie rodzaje myślenia, wartościowania, działania, a także postrzegania, stanowiącego istotną kategorię w kontekście rozprawy, uznawane przez większość członków danej kultury jako normalne, oczywiste, typowe i wiążące.

W każdym działaniu ludzkim przejawia się intencjonalność, za pomocą której człowiek o czymś informuje lub daje coś do zrozumienia (por. Schwemmer 1997). Jak twierdzi Nerlicki, podmiotowość zawarta jest w samopostrzeganiu człowieka, z czego wynika, że rzeczywistość może być postrzegana jedynie w sposób indywidualny (por. Nerlicki 2011). Wyraża się w tym idea Halla, unaoczniająca nierozłączność kultury i komunikacji, który to problem stanowi temat podrozdziału 4.2 pracy. Interkulturowa komunikacja, dyscyplina naukowa warunkowana odnoszeniem się zainteresowanych badaczy do ich

rodzimy dyscyplin naukowych (por. model łączony komunikacji interkulturowej, „Verflechtungsmodell”, Thomas 2007), będąca tematem kolejnego podrozdziału, niezaprzeczalnie wiąże się z powyższym zestawieniem komunikacji i kultury. Interkulturowość bowiem, jak twierdzi Thors Hugosson, polega na tym, że każdy może posiadać własną perspektywę, z jednoczesnym zachowaniem świadomości tego, że może istnieć inna perspektywa (por. Thors Hugosson 2004). W dobie globalizacji, o czym piszę w podrozdziale 4.4, kompetencja interkulturowa to niezbędne założenie odpowiedniej, pozytywnej i zadowalającej wszystkie strony komunikacji, spotkania i współpracy ludzi z różnych kultur (por. Thomas 2013). Proces globalizacji dalej powoduje „zdeterytorializowaną” koncepcję kultury (por. Mossmüller 2007) czyli mieszanie się globalnych i lokalnych elementów i powstawanie nowych form kulturowych. Ma on też w wielu krajach, tutaj ukazany na przykładzie Szwecji, wydzźwięk polityczny zw względu na problemy migracji oraz tzw. nowych spotkań kulturowych (por. Thors Hugosson 2004). Część teoretyczną pracy kończą rozważania dotyczące kategorii obcości, stereotypów i tożsamości. Obcość została w książce skonfrontowana z kategorią tożsamości kulturowej. Ta ostatnia nie jest dana raz na zawsze i niezmienna, lecz staje się kolektywnym konstruktem, powstającym w wirze doświadczeń, pamięci, tradycji oraz różnorodności kulturowych, politycznych i społecznych praktyk i form (por. Said 2001). Wszystko to dzieje się za pomocą aktywności językowych i komunikacyjnych, które ową tożsamość permanentnie wzbogacają (por. Gajda 2008).

W odróżnieniu od tożsamości wrażenie obcości pojawia się wtedy, kiedy odmienny system wartości z trudem mieści się we własnych kodach aksjologicznych (Müller-Jacquier 2007). Obcość to według Sundermeiera spontaniczna, bezwarunkowa reakcja na spotkanie z ludźmi nie przynależącymi do naszego własnego otoczenia (por. Sundermeier 2012). Jak twierdzi Simmel, obcy to potencjalny wędrowiec, który dzisiaj przychodzi, a jutro zostaje (por. Simmel 1908). W pewnym sensie obcy istnieje w nas i stanowi alienację nas samych, jak twierdzi Kristeva, jest ukrytą stroną naszej tożsamości (por. Kristeva 1990).

W wyniku obcości powstają utarte spostrzeżenia rzeczywistości, najczęściej w postaci stereotypów i uprzedzeń, czyli, według Heringera, uogólnione określenia na temat innych narodowości czy płciowych przynależności (por. Heringer 2004). Analogicznie do obcości stereotypy i uprzedzenia nie odnoszą się do obiektywnie istniejących stanów rzeczy, lecz wypływają z wnętrza podmiotu i stanowią wyraz warunkowanego kulturowo,

zwłaszcza językowo i komunikacyjnie, postrzegania rzeczywistości (por. Lippmann 1964).

Powyższe rozważania były niezbędne dla empirycznych badań, przeprowadzonych w celu uzasadnienia postawionej w rozprawie tezy, zgodnie z którą rzeczywistość jest w dużym stopniu konstruowana przez struktury komunikacyjne podmiotu.

W ankiecie uczestniczyło 612 studentów, z czego 273 osoby badano w Niemczech, 233 w Polsce, w Szwecji zaś ankiety wypełniło 106 osób. W przeważającej większości badanymi byli ludzie młodzi, w wieku 19 – 23 lat. Niemniej jednak w badaniach uczestniczyły osoby między 18-tym a 46-tym rokiem życia. Wśród niemieckich, a zwłaszcza zaś wśród szwedzkich badanych znalazły się osoby w wieku lat 30-tu i więcej. Ankietowani to w większości kobiety, co spowodowane było głównie specyfiką studiów. Na terenie Niemiec badano 200 kobiet i 68 mężczyzn, w Polsce odpowiednio 195 kobiet i 26 mężczyzn, w Szwecji natomiast 93 kobiety i 10 mężczyzn. Wśród ankietowanych podawano najczęściej dane dotyczące narodowości i obywatelstwa nieodbiegające od kraju, w którym podjęte zostały studia. W 99 % dane te były zgodne w Polsce, w Niemczech było to 92 %, w Szwecji dla porównania 90 %. Język ojczysty odmienny od języka danej grupy badanych zadeklarowały jedynie dwie osoby w Polsce, w Niemczech i w Szwecji jednak było to już około 9 %.

Z przeprowadzonych badań wynika, iż Szwedzi mają stosunkowo niewielu znajomych z Niemiec i z Polski oraz że nie mają wielu powiązań rodzinnych z tymi krajami. Bardzo rzadko Szwedzi planują zwiedzić Polskę, Niemcy natomiast zwiedził jedynie co trzeci Szwed. Większość polskojęzycznych badanych deklarowało posiadanie rodziny lub przyjaciół wśród Niemców, nieliczni zaś mieli kontakt ze Szwedami. Podobnie miały się fakty dotyczące podróży, które znacznie częściej wiodły do Niemiec aniżeli do Skandynawii.

Niewielu Niemców wypowiedziało się pozytywnie na temat szwedzkich lub polskich powiązań, podkreślić można jedynie fakt, że dwukrotnie więcej z nich deklarowało rodzinę w Polsce. Pomimo tego, że Niemcy podróżują częściej do Skandynawii, Polska również nie jest im obca. Ogólnie rzecz ujmując trzeba stwierdzić, że niewielu niemieckich badanych przebywało w Polsce czy też wyjeżdżało do Szwecji.

Wyniki badań stanowią potwierdzenie badawczego zamierzenia. Wskazać tu można przykładowo na kategorię „patriotyzm”, która dla niemieckich respondentów oznaczała głównie „przynależność do ojczyzny”, w przeciwieństwie do Polaków, którzy zakreślali przede wszystkim odpowiedź „poczucie tożsamości”. Dla szwedzkich badanych natomiast

„patriotyzm” oznaczał najczęściej „nacjonalizm”. Kategoria „czerwony” opisana została przez polskich respondentów każdorazowo w ponad 30% jako „erotyczny” lub „zły”. Szwedzi natomiast użyli określeń „niebezpieczny” oraz „zły”, podczas gdy wśród niemieckich badanych przeważała asocjacja „niebezpieczny”. Przykłady powyższe wykazują, że rodzima kultura, tu w szczególności język, posiada istotny wpływ na postrzeganie rzeczywistości. Publikacja stanowi istotny przyczynek do zrozumienia kulturowych odrębności, niezwykle ważnego w dobie postępującej globalizacji. Ujawnia mechanizmy powstawania językowego obrazu świata, w tym tworzenia się stereotypów i uprzedzeń („hetero” lub „auto”). W sposób pionierski zastosowane zostały kategorie „heteropozstrzegania” i „autopozstrzegania”, leżące u podstaw komunikacyjnego wyrazu i warunkujące obraz poszczególnych zakresów rzeczywistości. I tak na przykład warto tu przytoczyć przypadek Niemiec: w autopozstrzeganiu tego kraju pojawiają się określenia „państwo bezpieczne” oraz „wysokorozwinięte”, a także „państwo z dobrą infrastrukturą”. Heteropozstrzeganie Niemiec przez Polaków to „państwo z dobrą infrastrukturą”, ale jednocześnie „czyste” i „o światowej polityce”. Przez Szwedów Niemcy kojarzone są raczej z „państwem przyjaznym dla turystów” oraz „państwem z wieloma zabytkami” i „niewyrafinowanym kulinarnie”.

Zaznaczyć można, iż przeprowadzone badania nie wykazały uderzających różnic w postrzeganiu (i obrazie) świata, zachodzących między przedstawicielami Niemiec, Polski i Szwecji. Efekt ten można też uznać za cenne ustalenie przedsięwzięcia badawczego, bowiem należy wiązać go z założeniem Whorfa, głoszącym językowe podobieństwo między językami europejskimi, określanymi przez badacza jednym mianem SAE (Standard Average European). Celem pogłębionego dowodu odnośnie do roli języka na postrzeganie rzeczywistości należałoby powrócić do hipotezy Sapira-Whorfa oraz do ich metody, polegającej na badaniu ludów o bardziej wyraźnych różnicach kulturowych.

Zastosowana w pracy metoda, polegająca na trójstronnych badaniach empirycznych jest dość unikatowa na rynku nauki (por. np. Gawarkiewicz 2011), tworzy wszakże szeroki wachlarz możliwości badawczych i wnosi cenny wkład do penetracji interkulturowych osobliwości. Przeprowadzone badanie może stać się punktem wyjścia dla podobnych badań, zakrojonych jednakże na szerszą skalę, orientujących się kultury odległe terytorialnie. Idzie tu o kultury południowoamerykańskie, azjatyckie, a w szczególności kultury Bliskiego Wschodu oraz arabskojęzyczne, których politycznie zmuszeni członkowie masowo napływają do Europy, stając się powoli lecz stopniowo jej częścią. Badanie i analiza ich odmiennego postrzegania i rozumienia rzeczywistości może stać się

istotnym wkładem w poprawę interkulturowej komunikacji i podwyższenia jakości życia i współżycia w otaczającej nas rzeczywistości.

d. Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze:

d1. Publikacja: *Das Fremde in interkulturellen Untersuchungen*

W 2015 roku wydana została pod moją redakcją 171-stronicowa książka zatytułowana *Das Fremde in interkulturellen Untersuchungen*. Publikacja, składająca się ze wstępu oraz ośmiu artykułów, powstała z potrzeby unaocznienia procesów i działań odbywających się w otaczającej nas bezpośrednio rzeczywistości. W dobie globalizacji i przemożnego zbliżania się oraz zmniejszania odległości, w czasach wielokierunkowego przekazu informacji odczuwalne jest wyraźnie zjawisko częstego wyobcowania, nieprzystawania do danej kultury czy otoczenia. Zarówno na poziomie werbalnym jak i niewerbalnym, całkowicie świadomie lub zupełnie podświadomie doświadczamy obcości. Obcość owa jednak jest niezaprzeczalnie częścią składową naszej rzeczywistości, nie tylko ze względu na fakt, iż spotykamy ją niemal na codzień, ale także dlatego, że unaocznia ona nam naszą przynależność społeczną i kulturową. „Nieznane”, jak stwierdza Trübwasser, przeciwstawiamy temu co zaufane, własne w celu przypisania obcości pewnym grupom społecznym i dalej po to, aby grupy te od innych odróżnić, a nawet oddzielić.

Książka stanowi przyczynek do ukazania obcości w różnych jej przejawach, a co za tym idzie, do częściowego choćby jej oswojenia. Przedstawiona ona została tu bowiem w ramach różnorodnych zakresów kulturowych, takich jak literatura, sztuka, historia, językoznawstwo czy dydaktyka.

W publikacji umieszczono artykuły polskich i zagranicznych badaczy języka, historii i literatury, takich jak Michael Düring, Klaus Hammer, Joanna Kic-Drgas, Lutz Rühling, Martina Thomsen, Sonja Vandermeeren wraz z Anniką Hoffmann, Emilia Wąsikiewicz-Firlej, Anna Szczepaniak-Kozak, Hadrian Lankiewicz, a także artykuł piszącej te słowa redaktorki tomu.

d2. Zakresy badawcze oraz wybrane pozostałe publikacje:

Do moich zainteresowań badawczych zaliczyć można m. in. **pragmalingwistykę w reklamie**, a zwłaszcza w spotach reklamowych. W tej tematyce powstało sześć artykułów oraz hasło encyklopedyczne „Pragmalingwistyka” w *Europa, Europa... Przewodnik encyklopedyczny po współczesnej Europie*, t. III, zwieńczeniem zaś badań pragmalingwistycznych była dysertacja doktorska. „Das in Werbespot geführte Quasi-Gespräch“ (A) to jeden z przykładów

artykułów o tematyce pragmalingwistycznej, który to tekst został przedstawiony na kolokwium lingwistycznym w Ljublanie w 2001 r.

Kolejnym zakresem badawczym jest **komunikacja i kompetencja interkulturowa**. Wspólnie z Brittą Stöckmann stworzyłyśmy projekt dwujęzycznej, polsko-niemieckiej interkulturowej gry sytuacyjnej. Prowadząc zajęcia dydaktyczne z komunikacji interkulturowej dla studentów lingwistyki stosowanej oraz komunikacji społecznej UAM doszłyśmy do wniosku, iż wielce przydatne byłoby wykorzystanie wiedzy oraz rozwijanie interkulturowej kompetencji nie tylko podczas zajęć, ale także we wzajemnych relacjach z osobami pochodzącymi z innego kręgu kulturowego. Pomimo, że zdecydowałyśmy się na grę umieszczoną w polskim i niemieckim kręgu kulturowym, sam jej mechanizm można z powodzeniem przełożyć i wykorzystać do gry dotyczącej innych grup kulturowych i językowych. Koncepcję gry oraz jej dokładne reguły i przebieg opisałyśmy w artykule „Czy jesteś kompetentny interkulturowo? Projekt gry sytuacyjnej” (B). W tekście zatytułowanym *Stymulacja nauczania komunikacji interkulturowej za pomocą gier interkulturowych* (C) przybliżyłam możliwość wykorzystania gier interkulturowych podczas zajęć z komunikacji interkulturowej. Metoda wykorzystująca gry i zabawy od dawna stanowi integracyjną część dydaktyki. Wraz z rozwijaniem się badań nad interkulturowością należy zastanowić się nad celowością wykorzystania gier w tej tematyce. Prezentowane gry autorstwa Losche (por. Losche 2005) mogą być z powodzeniem stosowane nie tylko w grupach mono-, ale także bi- i wielokulturowych. Pogłębioną refleksją na ten temat zajęłam się w artykule *Spieleinsatz bei der Entwicklung der interkulturellen Kompetenz* (D).

Seminarium o polskiej kulturze i języku dla niemieckich studentów Filologii Słowiańskich w Kilonii zaproponowałam w artykule *Polnische Kultur- und Sprache-Seminar. Ein Vorschlag zur Förderung interkultureller Kompetenz der deutschen Studierenden mithilfe von Spielen* (E). Inicjatywa ta powstała w celu wspierania kompetencji interkulturowej studentów niemieckojęzycznych uczących się języka polskiego. Była ona jednocześnie owocem rozmów z kierownictwem kilońskiego Instytutu, profesorem M. Düringiem oraz profesorem N. Nüblerem prowadzonych podczas moich dwóch pobytów naukowych w Kilonii w latach 2010 i 2012. Podczas mojego drugiego pobytu naukowego w Kilonii w roku 2012 miałam przyjemność osobiście prowadzić proponowane seminarium dla tamtejszych studentów Filologii Słowiańskich. Rozwijanie kompetencji interkulturowej podczas seminarium odbywać się ma na podstawie przytoczonych, z życia wziętych przykładów, poparte zaś ma być grami interkulturowymi, których przykłady zaproponowano w tymże artykule. W tym samym czasie przeprowadziłam wśród studentów uniwersytetu w Kilonii badania dotyczące

postrzegania Polaków przez Niemców. Wyniki tego badania przedstawiłam w artykule *Polenwahrnehmung der Deutschen. Eine Umfrage der deutschen Studierenden* (F). Tematyka tego tekstu spójna jest w pewnym stopniu z zakresem badawczym rozprawy habilitacyjnej.

Kolejnym punktem moich zainteresowań oraz tematem badawczym jest **dydaktyka języków obcych**. W latach 2009 i 2010 roku prowadziłam cykl seminariów magisterskich o tej tematyce. Efektem tych seminariów jest między innymi artykuł *Sprachlernspiel im modernen Fremdsprachenunterricht in der Primarstufe mit Beispielen aus dem Lehrwerk „Regenwurm”* (G) napisany wspólnie z jedną z magistrantek, Agnieszką Wojtkowiak-Sadowską, opierający się na przeprowadzonych przez nią badaniach praktycznych zajęć nauki języka niemieckiego w szkole podstawowej.

Ponieważ w pracy dydaktycznej, zarówno ze strony prowadzącego zajęcia, jak i uczących się coraz większą rolę odgrywają szeroko rozumiane nowe media, w artykule *Die Einbeziehung der neuen Medien in das Studienfach Deutsche Literaturgeschichte am Beispiel des zweiten Merserseburger Zauberspruches* (H) zaproponowałam możliwość pracy i internetem oraz internetowe, w dużej mierze samodzielne, *recherche*. Stanowi ono integralną część szczegółowego konspektu zajęć dotyczących tego zagadnienia.

Również dydaktyka języka szwedzkiego jako obcego stanowi przedmiot moich zainteresowań. Zrecenzowałam w 2012 roku między innymi podręcznik do nauki języka szwedzkiego do tej pory mało znany i rzadko stosowany do nauki tego języka na terenie Polski pt. „Språkporten – för svenska som andra språk A och B” autorstwa M. Åström. Na temat dydaktyki języka szwedzkiego napisałam w 2015 roku artykuł pt. *Kultur und Sprache vermitteln. Die Rolle der Musik im Schwedisch als Fremdsprache – Unterricht* (I). Opierając się na badaniach Badstübner-Kizik, Siek-Piskozub, Schmitz oraz na własnych doświadczeniach muzycznych zaproponowałam konspekt zajęć dydaktycznych z języka szwedzkiego, który zresztą z powodzeniem przeprowadziłam ze studentami filologii germańskiej i angielskiej z językiem szwedzkim na Politechnice Koszalińskiej.

Nieobce są mi także **tłumaczenia tekstów naukowych**. Jednym z przykładów takiego tłumaczenia jest przekład fragmentu dzieła Hermanna Schmitza, którego miałam przyjemność odwiedzić osobiście w jego mieszkaniu w Kilonii w 2012 roku, zatytułowanego *Wahrnehmung* (Definicja postrzegania) (J). Przekład ten ukazał się w numerze 6. czasopisma *Symbolae Europaeae* w roku 2013.

e. Dydaktyka i organizacja

e1. Dydaktyka:

W ciągu szesnastu lat pracy w Instytucie Lingwistyki Stosowanej UAM, początkowo jako doktorantka, następnie jako adiunkt, prowadziłam zajęcia dydaktyczne zarówno na studiach licencjackich jak i magisterskich, tak w trybie dziennym jak i zaocznym. Wśród proponowanych przeze mnie zajęć znajdują się: translatoryka, ćwiczenia z tłumaczenia ustnego i pisemnego, gramatyka kontrastywna niemiecko-polska, komunikacja interkulturowa, antropologia kulturowa, a także praktyczna nauka języka niemieckiego.

Języka szwedzkiego miałam natomiast możliwość nauczać w latach 2012-2014 na Politechnice Koszalińskiej w Instytucie Neofilologii i Komunikacji Społecznej oraz w latach 2004-2005 i 2013-2014 w Wyższej Szkole Języków Obcych im. Bogumiła Samuela Lindego w Poznaniu.

Począwszy od roku 2005 prowadziłam corocznie seminaria magisterskie oraz licencjackie w Instytucie Lingwistyki Stosowanej UAM. Kształcenie przeze mnie kadry naukowej tamże przedstawia się następująco:

2013/2014 – wypromowanie 11 prac licencjackich, recenzowanie 10 prac magisterskich

2012/2013 – wypromowanie 12 prac licencjackich, recenzowanie 5 prac magisterskich

2011/2012 – wypromowanie 10 prac magisterskich, recenzowanie 3 prac magisterskich i 5 prac licencjackich

2010/2011 – wypromowanie 10 prac magisterskich, recenzowanie 15 prac magisterskich

2009/2010 – wypromowanie 1 pracy magisterskiej, recenzowanie 10 prac magisterskich

2008/2009 – wypromowanie 9 prac magisterskich

2007/2008 – wypromowanie 11 prac magisterskich, recenzowanie 18 prac magisterskich

2006/2007 – wypromowanie 5 prac magisterskich, recenzowanie 20 prac magisterskich

2005/2006 – wypromowanie 13 prac licencjackich, recenzowanie 25 prac licencjackich i magisterskich

e2. Organizacja:

W maju 2013 roku prowadziłam wykład otwarty na Wydziale Neofilologii UAM pt. *Komunikacja interkulturowa – dyscyplina naukowa czy praktyczna konieczność?*. Kilka lat wcześniej, w maju 2010 roku zaproponowałam i poprowadziłam ponownie na Wydziale Neofilologii wykład otwarty pt. *Co kryje się pod pojęciem komunikacji interkulturowej?*

W ramach XVI Poznańskiego Festiwalu Nauki i Sztuki w marcu 2013 prowadziłam warsztaty pt. *Z empatią w świat kontaktów interkulturowych*. dla uczniów i studentów szkół i uczelni

województwa wielkopolskiego. W marcu 2011 roku natomiast prowadziłam w ramach ramach XIV Poznańskiego Festiwalu Nauki i Sztuki warsztaty pt. *Czy jesteś kompetentny interkulturowo? Gra dla tych, którzy chcą wiedzieć więcej*. Za obydwie przedsięwzięcia otrzymałam dyplom-podziękowanie od JM Rektora UAM.

Na wykłady gościnne miałam przyjemność otrzymać w 2014 roku zaproszenie z uniwersytetu w Getyndze (Niemcy), uniwersytetu w Kilonii (Niemcy) oraz uniwersytetu w Erfurcie (Niemcy). Wykłady prowadziłam również w ramach naukowych wymian uniwersyteckich kolejno na uniwersytecie w Lipsku (Niemcy) oraz uniwersytecie w Salerno (Włochy) w 2008 roku, na uniwersytecie w Monachium (Niemcy) w 2012 roku oraz na uniwersytecie w Falun (Szwecja) w 2014 roku. Pobyty naukowe odbyłam również w 2008 roku na uniwersytecie w Marburgu (Niemcy, pobyt dwutygodniowy) oraz na uniwersytecie w Bayreuth (Niemcy, pobyt dwumiesięczny). Dwukrotnie przebywałam na stypendium naukowym w Kilonii (Niemcy) w latach 2010 (pobyt jednomiesięczny) oraz 2012 (pobyt pięćmiesięczny).

W okresie od lutego 2012 do lipca 2012 brałam udział w projekcie „Uniwersytecka Sieć Współpracy w Celu Wspierania Polsko-Niemieckiego Transferu Wiedzy i Kultury” przy uniwersytecie w Monachium (Niemcy). Dodatkowe informacje znajdują się pod adresem internetowym <http://www.pl.dp.ikk.uni-muenchen.de/projektbeschreibung/index.html>.

Będąc pracownikiem Wyższej Szkoły „Kadry dla Europy” w latach 2007 – 2009 organizowałam wewnątrzuczelniane konkursy języka angielskiego oraz języka niemieckiego, ponadto zorganizowałam także Dzień Kultury Niemieckiej (28.03.2008) oraz Dzień Kultury Angielskiej (17.04.2009).

Od roku 2008 jestem członkiem Polskiego Towarzystwa Badania Gier. Od 2012 jestem członkiem Szwedzkiego Towarzystwa Językowego Språkförsvaret oraz członkiem Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego.

Od roku 2006 wchodzę w skład Rady Naukowej Czasopisma Naukowego Symbolae Europaeae Politechniki Koszalińskiej. Od roku 2008 należę do Rady Naukowej Czasopisma Ludologicznego PTBG Homo Ludens.

W latach 2013 – 2014 byłam opiekunem sekcji Komunikacja Interkulturowa przy Kole Naukowym Studentów Lingwistyki Stosowanej UAM, natomiast w latach 2006 – 2007 byłam opiekunem praktyk studenckich ILS. W latach 1998 – 2014 byłam rokrocznie przewodniczącą lub członkiem komisji egzaminacyjnych z języka niemieckiego, a także opiekunem praktyk translatorycznych i interkulturowych.

W Instytucie Lingwistyki Stosowanej jestem ponadto po odpowiednich szkoleniach (marzec – październik 2013) członkiem Rady Programowej Instytutu Lingwistyki Stosowanej Krajowej Ramy Kwalifikacji.

Dotychczas wzięłam udział w następujących konferencjach naukowych:

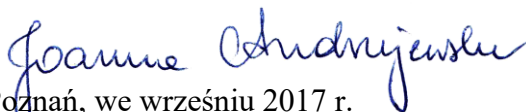
1. Seminarium „DaZ im Comic erleben. Kooperatives Schreiben und Gestalten einer Comic-Novelle mittels der Federsammler App in der Zweitsprache Deutsch“, Weimar 2017.
2. Sympozjum „Wirksame Methoden in der Lese- und Rechtschreibförderung“, Sömmerda 2017.
3. Doktorandenkolloquium der Forschungsgruppe Sprachbeherrschung 2014/15, Erfurt 2014.
4. IX Międzynarodowa Konferencja Naukowa PTBG Kulturotwórcza funkcja gier, Poznań 2013.
5. ESL Teachers Conference “Language Doctors! Treat your brain with new ideas”, Abteilung für Fremdsprachen der Universität für Medizinische Wissenschaften in Poznań, Poznań 2013.
6. Internationale Frühjahrstagung "Wissenschaftsmobilität und interkulturelle Kommunikation im deutsch-polnisch-tschechischen akademischen Kontext", München 2012.
7. VII Międzynarodowa Konferencja Naukowa PTBG Kulturotwórcza funkcja gier, Poznań 2011.
8. VI Międzynarodowa Konferencja Naukowa PTBG Kulturotwórcza funkcja gier, Poznań 2010.
9. Komunikacja – Kultura – Kreatywność, Międzynarodowe Seminarium Naukowe, Piła 2010.
10. Aktuelle Probleme der Angewandten Linguistik. Interkulturalität als Schlüsselkompetenz von Fremdsprachenlehrern, Übersetzern sowie Mediatoren, Obrzycko 2009.
11. Reflexion als Schlüsselphänomen der gegenwärtigen Fremdsprachendidaktik, Poznań 2009.
12. IV Międzynarodowa Konferencja Naukowa PTBG Kulturotwórcza funkcja gier, Poznań 2008.
13. III Międzynarodowa Konferencja Naukowa PTBG Kulturotwórcza funkcja gier, Poznań 2007.
14. 42 Linguistisches Kolloquium, Rhodos 2007.
15. 37 Linguistisches Kolloquium, Jena 2002.
16. 36 Linguistisches Kolloquium, Ljubljana 2001.
17. III deutsch-polnische Nachwuchskonferenz, Kraków 1999.

f. Aktualne projekty:

Od 2016 roku pracuję z dziećmi i młodzieżą w wieku od 10 – 17 lat pochodzącymi z krajów Bliskiego Wschodu, a w szczególności z Syrii, Iraku oraz Afganistanu. W ramach edukacji szkolnej prowadzę z nimi zajęcia integracyjne, których punktem ciężkości jest oprócz akwizycji języka nabywanie kompetencji kulturowej i interkulturowej kraju docelowego, jakim są w ich przypadku Niemcy.

W wyniku obserwacji młodych ludzi pochodzących w większości z arabskojęzycznego kręgu kulturowego nasuwają się pytania, które zamierzam zbadać, zanalizować i opracować. Celem badawczym jest wspieranie uniwersyteckich badań naukowych (por. np. warsztaty zainicjowane przez prof. C. Földesa na uniwersytecie erfurckim oraz warsztaty prowadzone przez prof. J. Boltana na uniwersytecie w Jenie) na płaszczyźnie praktycznej, jak również wpływ na celowe i możliwie efektywne tworzenie i wykorzystanie materiałów dydaktycznych dla osób uczących się języka niemieckiego jako drugiego. Wśród wybranych zagadnień badawczych znajdują się następujące:

- Czy istnieje oraz jak bardzo wyraźna jest rozbieżność w sposobie i akwizycji języka w zależności od wieku uczących się. Chodzi tu głównie o kilkuletnią obserwację efektów nauki, polegającą na porównaniu świadectw ukończenia szkoły po dwu-, cztero- oraz pełnej sześciolletniej edukacji szkolnej na poziomie szkoły powszechnej (Realschule).
- Jaki wpływ ma edukacyjna sytuacja wyjściowa ucznia na całościowy przebieg procesu edukacji oraz na efektywność nauki, a więc czy istnieją docelowo różnice w edukacji osób, które uczęszczały do szkół w swojej ojczyźnie a osobami niepiśmiennymi.
- Jak dalece można twierdzić, iż nauczanie kultury i języka niemieckiego odbywa się w procesie imersji, tj. ile czasu (procentowo wzgl. godzinowo) musi dziennie zabierać nauczanie w języku docelowym, aby można stwierdzić „zanurzenie” w tymże języku.
- Jakie metody dydaktyczne są najbardziej celowe, jaki rodzaj zajęć jest najbardziej efektywny w procesie akwizycji języka niemieckiego. W tym celu prowadzone będą równoległe badania wśród dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkoły oraz wywiady z prowadzącymi zajęcia DaZ.
- Stwierdzenie różnic i rozbieżności, możliwości dydaktycznych uczącego, a także celowości i potrzeb uczących się w procesie nauczania języka niemieckiego jako drugiego (DaZ) oraz jako obcego (DaF).

Poznań, we wrześniu 2017 r.